

Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Høringssvar fra Foreningen af Rådgivende Ingeniører til Høring af Sundhedsstrukturkommissionens afrapportering

Foreningen af Rådgivende Ingeniører (FRI) takker for muligheden for at afgive høringssvar til høring af Sundhedsstrukturkommissionens afrapportering. Indledningsvist ønsker FRI at understrege, at vi som brancheforening ikke har en faglig holdning til, hvordan det danske sundhedsvæsen organiseres, men at FRI, som alle andre aktører i Danmark har en legitim interesse i at organiseringen af sundhedsområdet optimeres. Til gavn for alle borgere og organisationer i Danmark.

Alligevel vil en mulig kommende reform af sundhedsvæsnets struktur potentielt have indflydelse på en række af de rådgivende ingeniørvirksomheders forretningsområder inden for miljøområdet, der for nuværende helt eller delvist administreres af de fem regioner. Her tænkes der fortrinsvis på jordforureningsområdet og indsatsen for at sikre drikkevandsressourcen. I FRI er vi bekymret for, at det vigtige arbejde med jord- og grundvandsforurening overses i arbejdet med at optimere organiseringen af sundhedsvæsenet - med alvorlig konsekvens for miljø og sundhed.

Sundhedsstrukturkommissionens blinde miljøvinkel: Hvad sker der med håndteringen af jord- og grundvandsforurening i Danmark, hvis regionerne nedlægges?

I det følgende opfordrer FRI til, at man i de politiske drøftelser vedrørende en ny organisering af sundhedsområdet ikke overser regionernes eksisterende arbejde og ansvar inden for jord- og grundvandsforureningsområdet. Mere konkret at man:

1. Undgår at skylle miljøet ud med badevandet i bestræbelsen på at optimere organiseringen af sundhedsvæsenet
2. Ikke undervurderer de samfundsmæssige risici ved en forringelse af rammerne for håndtering af jord- og grundvandsforurening
3. Anerkender og fastholder en meget velfungerende struktur omkring håndtering af jord- og grundvandsforurening for at sikre bl.a. rent drikkevand i Danmark og få "mest miljø for pengene"

Jord- og grundvandsforurening udgør en trussel for fremtidige generationer af danskere

I forbindelse med sundhedsstrukturkommissionens rapport er det uklart, hvad der sker med jordforureningsområdet, som regionerne i dag administrerer.

Jord- og grundvandsforurening stammer bl.a. fra virksomheder og industri, som gennem tiden har brugt miljøfarlige kemikalier. På grund af manglende viden om håndteringen af disse kemikalier, er Danmarks jord og grundvand mange steder blevet forurenede. Faktisk har regionerne i dag kendskab til ca. 40.000 forurenede grunde. Godt halvdelen er så forurenede, at de skal undersøges nærmere og eventuelt renses op, da forureningen her truer grundvandet, hvorfra dansk drikkevand hentes. Hvis kvaliteten af vores grundvand og drikkevand ikke beskyttes tilstrækkeligt, trues sundheden dermed for fremtidige generationer af danskere.

Derfor er det en samfundsmæssigt meget vigtig opgave at få undersøgt, om forureningerne udgør et problem, og få rensede de grunde, der udgør den største trussel for drikkevandet og sundheden. Hvis det ikke prioriteres, risikerer vi, at Danmark må opgive flere drikkevandsindvindinger. Dette vil ikke blot reducere den fremtidige drikkevandsressource, men også fordyre indvindingen af drikkevand, da der så må stilles krav til rensning.

Effektiv håndtering af jordforurening er fagligt kompleks

Jordforureningsområdet er et fagligt meget kompliceret område med et relativt begrænset antal fagpersoner i branchen (regioner, kommuner, staten, rådgivere, forskere, entreprenører). De ca. 40.000 registrerede grunde er forurenede med mange forskellige typer kemikalier, og forureningerne spreder sig på forskellige måder, alt efter om jorden består af ler, sand eller kalk. Derfor kræver det meget stor faglig indsigt og erfaring at sikre, at undersøgelserne udføres, og forureningerne fjernes på den bedste og mest omkostningseffektive måde, så vi får ”mest miljø for pengene” – og det kan vi i Danmark.

Siden kommunalreformen i 2007 har Danmarks fem regioner haft ansvaret for indsatsen over for jordforurening. Regionerne skal kortlægge, undersøge og oprense de forurenede grunde. Formålet er at sikre rent drikkevand, menneskers sundhed og beskytte overfladevand og natur. I 2023 brugte regionerne 538 mio. kr. på at bekæmpe jordforurening, og denne indsats er fortsat helt central i arbejdet med at beskytte grundvandet. Det er de såkaldte klorerede opløsningsmidler et godt eksempel på. Uden regionernes mangeårige indsats med at undersøge og oprense disse forureninger ville mange vandværker i dag være stærkt udfordret af forurening med klorerede opløsningsmidler – og mange ville også være lukket. Nu ser vi samme problematik med forøget pesticidfund og PFAS-forurening, som også kræver en fælles indsats.

Regional forankring sikrer, at vi løser forureningssagerne effektivt, hurtigt og billigt

Jord- og grundvandsforureningsområdet er med det nuværende set-up yderst veldrevet, og regionerne udgør stærke videnscentre inden for jordforurening. Gennem en mangeårig, solid opbygning af kompetencer og erfaring bl.a. hos regionerne rangerer den danske miljøbranche inden for jord- og grundvandsforurening blandt de absolut bedste i verden. Samtidig er systemet en platform for innovation og udvikling.

Værdien af regionernes kompetencer og erfaring ses bl.a. i et særdeles kvalificeret og effektivt prioriteringssystem for udvælgelse af de mest miljøfarlige forureninger, som sikrer, at vi i Danmark håndterer de mest skadelige forureninger først. Dertil kommer, at vi med det nuværende system løser forureningsagerne med en meget bred vifte af metoder og teknologier. Endelig har regionerne drevet udvikling indenfor jord- og grundvandsområdet (senest PFAS) bl.a. ved afsætning af udviklingspuljer. Samlet set betyder dette, at forureningsagerne løses effektivt, hurtigt og billigst muligt. Det er en velsmurt maskine, som giver mest mulig miljø for pengene.

I det nuværende set-up har man på en gang størrelsen og den regionale tilstedeværelse til både at kunne løfte fagligt tunge opgaver som generationsforureninger samt mindre komplekse jordforureningsager på borgeres ejendomme, hvor nærheden og lokalkendskabet er vigtig i opgaveløsningen.

Både uddelegering og centralisering er risikabelt

Vi er bekymrede for at sprede viden for tyndt ud, hvis enhederne bliver meget mindre, f.eks. ved at brede specialisterne/medarbejderne fra regionerne ud i kommunerne. Det vil "fortynde" viden og ødelægge de stærke videnscentre, som regionerne udgør i dag. Man vil ikke kunne opretholde den stærke faglighed og meget specialiserede viden, som kendetegner området i dag. Desuden risikerer man ikke at have den fornødne armslængde mellem de nødvendige miljømæssige prioriteringer og de lokale politiske processer.

Så vi ser store ulemper i at lægge opgaven ud til kommunerne, men vi er ligeledes bekymrede for at samle ansvaret i større enheder end i dag, da man så mister nærheden til borgerne og risikerer at give køb på den kæmpe vidensopbygning, der er sket lokalt i de enkelte regioner over en lang årrække, f.eks. ift. oprensning af generationsforureningerne. Den viden om de meget komplekse forureninger, som generationsforureningerne udgør, ligger lige nu regionalt, hvor viden er forankret, og hvor nærheden til borgerne og andre interessenter også er en yderst vigtig parameter. En tidlig og tæt interessentinddragelse har vist sig at være en forudsætning for et vellykket projektføreløb. Denne nærhed kan ikke etableres i statsligt regi, medmindre det nuværende regionale set-up kopieres én til én.

Der vil således være stor risiko for, at udgifterne til undersøgelserne og oprydningerne vil blive større pga. den manglende nærhed til borgerne samt risikoen for tab af den forankrede vidensopbygning, der er sket lokalt i de enkelte regioner over en lang årrække. Hvis der ikke findes den nødvendige faglighed, vil der være risiko for, at man benytter forældede metoder (f.eks. opgravning), eller at der ikke foretages tilstrækkelige undersøgelser til at kortlægge problemets omfang. Dette har ofte vist sig at være væsentligt fordyrende.

Kort sagt, så har kommunerne ikke muligheden for at opbygge den nødvendige faglige kompetence til at løse opgaven. Og staten har ikke nærheden til hverken borgerne, bygherre, kommunerne, virksomheder eller forsyningsselskaber, der påvirkes af forureningerne.

Samtidig vil der ved en ny organisering også ske en opsplitning af de eksisterende faglige miljøer i regionerne, fordi de faglige medarbejdere ikke ønsker at fortsætte i fx kommunalt eller statslig regi. Og nye faglige miljøer tager tid at bygge op igen. Det så vi senest i 2007, hvor Amternes administration af jordforureningsområdet blev overdraget til de nye Regioner. Her tog det en rum tid før de faglige miljøer i Regionerne igen var up-to-speed. Og i en tid, hvor vi som samfund ser ind i alvorlige miljø- og sundhedsmæssige konsekvenser som følge af jord- og grundvandsforurening, mener FRI ikke, at tiden er rigtig til rokke båden og gennemføre en reorganisering af regionernes arbejde indenfor jord- og grundvandsforureningsområdet.

Den tværgående organisering omkring generationsforureningerne fungerer godt

Dér hvor de enkelte regioner ikke kan gabe over de store og geografisk tværgående opgaver alene, findes i dag det tværregionale samarbejde i form af Regionernes Videnscenter, hvor regionerne ved fælles hjælp løfter nogle af de større indsatser som f.eks. vidensopbygning inden for PFAS (eksempelvis Udbud af demonstrationsprojekter for rensning af PFAS i jord), men også hele den koordinerende indsats, der er blevet lagt ift. udarbejdelse af planer omkring de såkaldte generationsforureninger, eksempelvis Høfde 42 og Kærgaard Plantage.

I 2020 udpegede regionerne 10 af Danmarks største jordforureninger som generationsforureninger. I 2021 blev der afsat 630 mio. kr. på finansloven til undersøgelse og oprensninger mellem 2021 og 2025 - og i april 2024 yderligere 550 mio. kr. ifm. udmøntning af Grøn Fond. Generationsforureningerne udgør en meget lille del af det samlede antal sager, som regionerne håndterer. Men disse forureninger er uhyre komplekse og har en udbredelse, så de vil være meget dyre at håndtere og oprense. Som for de øvrige forureninger, er både nærhed og faglighed centrale elementer i at sikre, at disse forureninger håndteres, så vi får ”mest miljø for pengene”.

Anbefalinger

Med ovenstående in mente er vores klare anbefalinger:

Fasthold den regionale forankring omkring jordforurening og grundvand. Herved bevares den nødvendige geografiske nærhed samt de faglige og administrative kompetencer. Og det nuværende set-up fungerer.

Afsæt tilstrækkelige midler til området, sådan at regningen ikke sendes videre til de næste generationer. Stabil finansiering er afgørende for at kunne gennemføre prioritering og afvikling af sagerne økonomisk og miljømæssigt optimalt.

Involvér fageksperter på området, når det eventuelt justerede system for jordforurening skal planlægges og realiseres – vi hjælper gerne til!

Med venlig hilsen

Ulrik Ryssel Albertsen

Ulrik Ryssel Albertsen
Erhvervspolitisk Chef
Foreningen af Rådgivende Ingeniører